

LUDVÍK VACULÍK

Poslední slova
2012–2015

Jaroslava Jiskrová – Máj, Dokořán

Jsme v nebi

© Ludvík Vaculík, 2015

Epilogue © Vladimír Karfík, 2015

Illustrations © Lumír Čmerda, 2015 (cover), Jan Vaculík, 2015

Photography © Knihovna Václava Havla / Oldřich Škácha, 2015

Typography © Lubomír Šedivý, 2015 (pdf)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoliv způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání (první elektronické)

Typografie a sazba Lubomír Šedivý (pdf)

Konverze do elektronické verze Tomáš Schwarzbacher Zeman

Ilustrace Lumír Čmerda (přebal) a Jan Vaculík

Redakce Jaroslava Jiskrová

Vydala v roce 2015 nakladatelství Jaroslava Jiskrová – Máj,

Štichova 580/25, 149 00 Praha 4, jiskrovajaroslava@gmail.com,

jako svou 86. publikaci (40. elektronickou, pdf),

87. publikaci (41. elektronickou, epub),

88. publikaci (42. elektronickou, mobi)

a

nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz,

jako svou 777. publikaci (195. elektronickou, pdf),

778. publikaci (196. elektronickou, epub),

779. publikaci (197. elektronickou, mobi).

Dokořán

ISBN 978-80-7363-721-7 (pdf)

ISBN 978-80-7363-722-4 (epub)

ISBN 978-80-7363-723-1 (mobi)

Jaroslava Jiskrová – Máj

ISBN 978-80-86643-84-7 (pdf)

ISBN 978-80-86643-85-4 (epub)

ISBN 978-80-86643-86-1 (mobi)

Až umřu

(16. 5. 2010, tiskem 9. 6. 2015) ... 7

2012

Den svatého Blažeje (21. 2.) ...	9
Syn plavce pískaře (28. 2.) ...	10
Vítězství dělnické třídy (6. 3.) ...	11
Dřevěná mysl (13. 3.) ...	13
O obchodě (20. 3.) ...	14
Účinky jara (27. 3.) ...	16
Pokračování jara (3. 4.) ...	17
Vesně je letos zima (10. 4.) ...	19
A kdo nemá jaro rád... (17. 4.) ...	20
Na vavřínech (24. 4.) ...	22
Jak jsem já šel kolem lesa (15. 5.) ...	23
O nešťastném Davidovi (22. 5.) ...	25
Básníčka na chodníku (29. 5.) ...	26
Zajímavé náměstí (5. 6.) ...	28
Znaky dospělosti (12. 6.) ...	29
Strážnický plevník (19. 6.) ...	31
Naše liliárium (26. 6.) ...	32
O nesouhlasu (3. 7.) ...	34
Tužme se! (10. 7.) ...	35
Ještě o sletu (17. 7.) ...	37
Z dobrých novin (24. 7.) ...	38
Sedí ptáček na rokytě (31. 7.) ...	39
Krátký rozum (7. 8.) ...	41
Muži za rohem (14. 8.) ...	42
Můj člověk (21. 8.) ...	44
Okupace roste (28. 8.) ...	45
Druhý den ve škole (4. 9.) ...	46
Zpěv je sebeklam (11. 9.) ...	48
Svoboda nazbyt (18. 9.) ...	49
Malé divy (25. 9.) ...	51
O Václavovi (2. 10.) ...	52

O pěkném psaní (9. 10.) ... **54**

O pevné vůli (16. 10.) ... **55**

Pomni (23. 10.) ... **56**

Naši nepřátelé (30. 10.) ... **58**

Jak je na Zemi (6. 11.) ... **60**

Veřejná tajenka (13. 11.) ... **61**

Jejich nepřítel (20. 11.) ... **63**

Buď mu nebe zajímavé! (27. 11.) ... **64**

O křížovkách s tajenkou (4. 12.) ... **66**

Adventní brblání (11. 12.) ... **67**

O prezidentovi a o papouškovi
(18. 12.) ... **69**

2013

O hloupé ženské (8. 1.) ... **70**

Kritika církve (15. 1.) ... **72**

Můj kastrolek (22. 1.) ... **73**

Prezident je prezident (29. 1.) ... **74**

Nepotřebujeme (5. 2.) ... **76**

Řečna (12. 2.) ... **78**

Necelí redaktoři (19. 2.) ... **79**

Ach, synku (26. 2.) ... **81**

O vládě (5. 3.) ... **82**

O Ničem (12. 3.) ... **84**

Zločin v Tichém údolí (19. 3.) ... **85**

Tatarkoviny (26. 3.) ... **87**

Veliká noc (2. 4.) ... **88**

Hodiny bez ručičky (9. 4.) ... **90**

Komu ano, komu ne (16. 4.) ... **91**

Z ulice (23. 4.) ... **93**

Stížnost (30. 4.) ... **94**

O našich Němcích (7. 5.) ... **96**

Co se nám nezdá (14. 5.) ... **97**

O milování (21. 5.) ... **99**

Výhoda naší řeči (28. 5.) ... **100**

Vina a trest (4. 6.) . . .	102
Právnická netečnost (11. 6.) . . .	103
K narozeninám (18. 6.) . . .	105
Teče voda, teče... (25. 6.) . . .	106
Výchova ke Strážnici (2. 7.) . . .	108
O Lence Tršické (9. 7.) . . .	109
Poslední Královec (16. 7.) . . .	111
Jsmo v ráji (23. 7.) . . .	112
Co z nás bude? (30. 7.) . . .	114
Letní průsvitné (6. 8.) . . .	115
Proč jsem rád (13. 8.) . . .	117
Vy nekradete? (20. 8.) . . .	118
Moje první krádež (27. 8.) . . .	120
Konec zlé slepice (3. 9.) . . .	121
Nemravná Praha (10. 9.) . . .	122
Zima byla, chumelilo (17. 9.) . . .	124
Stůj, nebo se netrefím! (24. 9.) . . .	125
Existenciální instinkt na tři (1. 10.) . . .	127
Dva stejné svátky (8. 10.) . . .	128
Slovo o boháčích (15. 10.) . . .	130
O tomto veletrhu (22. 10.) . . .	131
Po volbách (29. 10.) . . .	133
V kruhu života (5. 11.) . . .	134
Šťasten, kdo s tímhle nemá nic (12. 11.) . . .	135
Letní splav (19. 11.) . . .	137
Oheň (26. 11.) . . .	138
O novinách (3. 12.) . . .	140
Letní úmysl (10. 12.) . . .	141
Adventní (17. 12.) . . .	143
O rok blíže (31. 12.) . . .	144

2014

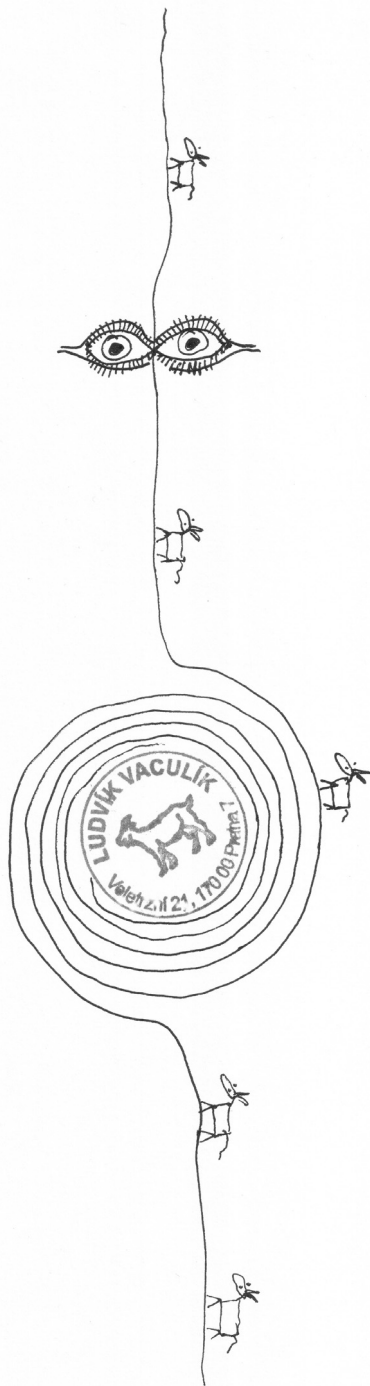
Dobré zprávy (7. 1.) . . .	146
Po Třech králech (14. 1.) . . .	147
Zvířata jsou také lidi (21. 1.) . . .	148
Všude dobře... (28. 1.) . . .	150
Vaculkův Šohaj (4. 2.) . . .	151
Veverku porod bolí (11. 2.) . . .	153
Škodliví lidé (18. 2.) . . .	154
O kostře republiky (25. 2.) . . .	156
Na tvá vnuknutí pozor dávám (4. 3.) . . .	157

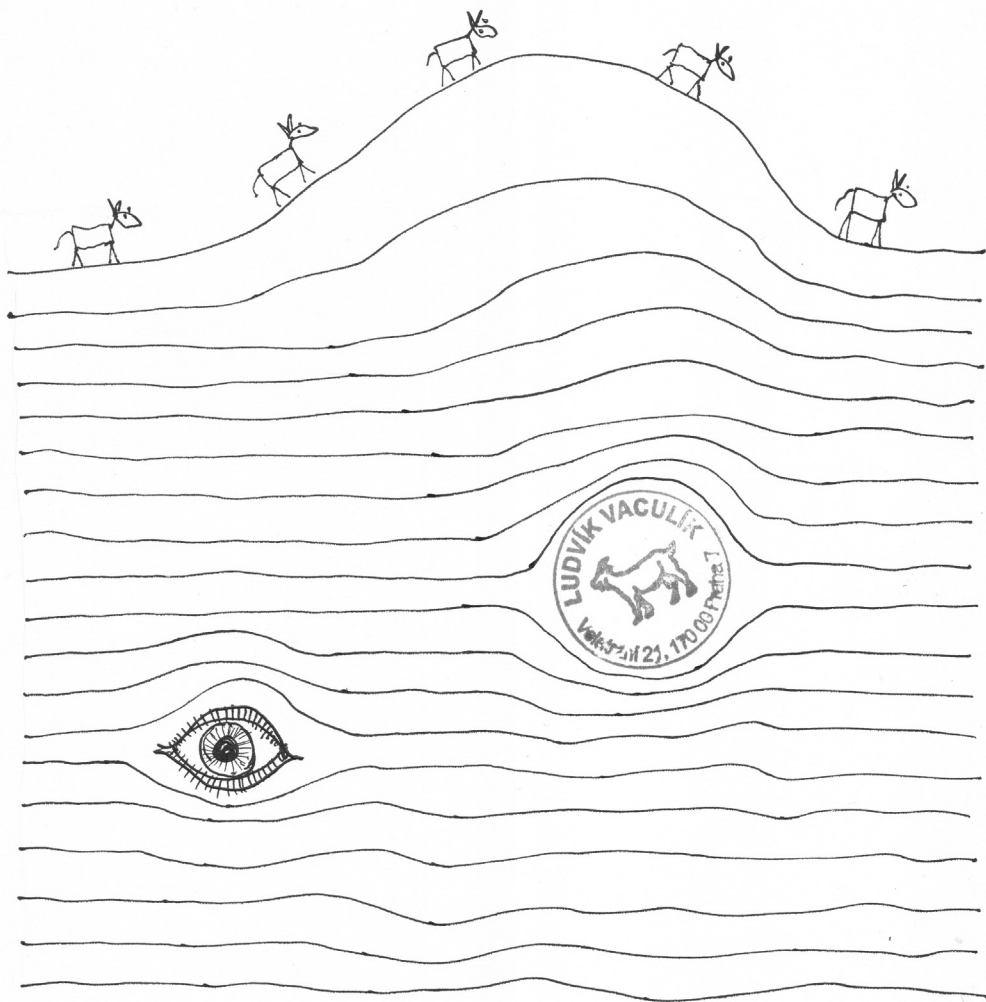
Můj Dík Ženám (11. 3.) . . .	159
Rukopis se nesmí opisovat (18. 3.) . . .	160
Ožanka kalamandra... (25. 3.) . . .	161
Historické datum (1. 4.) . . .	163
Otázky a odpovědi (8. 4.) . . .	164
O našich kozlátkách (15. 4.) . . .	166
Čau! (22. 4.) . . .	167
Mezi námi muži (29. 4.) . . .	169
O jedné široké zemi (6. 5.) . . .	170
Bez vojny (13. 5.) . . .	172
Pryč s developery! (20. 5.) . . .	173
Z rumunských dějin (27. 5.) . . .	175
Diktát nemoci (3. 6.) . . .	176
Psáno v nemoci (10. 6.) . . .	178
Pátek třináctého (17. 6.) . . .	179
Moje sirotky (24. 6.) . . .	180
Strážnické povinnosti (1. 7.) . . .	182
Dílo Boží? (8. 7.) . . .	183
Skalický pán (15. 7.) . . .	185
Blíží se Vánoce (22. 7.) . . .	186
O čem? O věrnosti? (29. 7.) . . .	188
Jeden náš nezdar (5. 8.) . . .	189
O gravitaci (12. 8.) . . .	191
O věřícím Tomášovi (19. 8.) . . .	192
Bude pršet? (26. 8.) . . .	193
Prokletý Klobučan (2. 9.) . . .	195
Motýl v nebezpečí (9. 9.) . . .	196
Mezi špalky (16. 9.) . . .	197
Planetka č. 10872 (23. 9.) . . .	199
Smím prosit? (30. 9.) . . .	200
Můj druhý názor (7. 10.) . . .	201
Puténka písní (14. 10.) . . .	203
Evropská mapa (21. 10.) . . .	204
Neřest četby (4. 11.) . . .	205
Blíží se Vánoce (11. 11.) . . .	207
Ať žije Listopad (18. 11.) . . .	208
Ela má mámu (25. 11.) . . .	209
Perpetuum debile (2. 12.) . . .	211
Chrást řeči (9. 12.) . . .	212
O tom milování (16. 12.) . . .	213
Vánoční lyžování (23. 12.) . . .	215
Chvála telefonu (30. 12.) . . .	216

2015

At' žijí doktoři! (6. 1.) . . .	217
Nový rok (13. 1.) . . .	219
O něčem jiném (20. 1.) . . .	220
Talismanie (27. 1.) . . .	221
Naše všední svátky (3. 2.) . . .	223
Naše věrné věci (10. 2.) . . .	224
Zkuste si to (17. 2.) . . .	225
O mamince a tatínkovi (24. 2.) . . .	227
Slovo dává slovo (3. 3.) . . .	228
Milý zvuk (10. 3.) . . .	229
Stará knihovna (17. 3.) . . .	231
Veliký výběr (24. 3.) . . .	232
Cvrček (31. 3.) . . .	233
Glóbus (7. 4.) . . .	235
Šla nakupovat (14. 4.) . . .	236
Kočičí sny (21. 4.) . . .	237
Jsme v nebi (28. 4.) . . .	239
Zdráv buď, ó králi náš (5. 5.) . . .	240

<i>Svědék doby (Vladimír Karfík)</i> . . .	242
--	------------

LUDVÍK VACULÍK

Jsme v nebi

Fejetony
z Lidových novin 2012–2015

JAROSLAVA JISKROVÁ – MÁJ
DOKOŘÁN 2015

Až umřu

Až umřu, ať je to jenom oznámeno. Žádné veřejné orace si nepřeju. Katolický pohřeb budu mít na rodném hřbitově v Brumově. Paní učitelka Svatoňová nám drží místo v hrobě č. 55. Je to pěkné místo, odkud je pěkný výhled, zvláště když se trochu vysedne. Masařika mám s muzikou zamluveného, ale teď nevím, jestli mě nepředběhl. Tedy domluvte se s tím, kdo tu kapelu teď vede. Na náhrobní kámen od Otmar Olivy z Velehradu jsem si vymyslel nápis: „Byl jsem tu a možná zas přijdu.“ Chtěl jsem tím vyjádřit návratnost života z téže hmoty, případně i nesmrtnost duše. Mé ženě Marii se to zdálo trochu domýšlivé, tedy se jí zeptejte, co si o tom myslí teď. O ten obřad prosím toho z katolických kněží, koho to potěší: bude-li naživu Jarda Vinklárek, tedy ten. Bylo by mi ovšem ctí, kdyby to udělal farář brumovský.

Nechci, aby se po mně něco pojmenovávalo. Narodil jsem se v Pluskalově ulici na Žabinci v Brumově, žil potom v ulici, která se jmenuje Poláchova. Mám ještě, to je pravda, jednu starou jamu na Řehonůrce, kde jsem pásal.

S tím, co jsem napsal, jsem spokojený, kritika i čtenáři to dost oceňují, ale já to nikdy nečtu. Zdá se mi, že napsáním jsem si cosi vyřídil, a hotovo. Psal jsem kvůli sobě, ne kvůli čtenářům.

Vážím si toho, jak dlouho jsem byl na světě; maminka umřela ve věku 52 let a tatínek v 57. Čím dál víc na ně myslívám a modlím se za ně. Měli těžký život, ale možná si to tak úplně neuvědomovali, to já

cítím teď. Bývaly u nás i šťastné chvíle. Oba rádi zpívali. Také moji dva bratři a sestra jsou slušně dlouho na světě. Naše rodina pochází tatínkem z Návojně č. 13, kde hospodařil jeho starší bratr Jan. Krom toho měl bratra Františka, sestru Rozáru a Josefa, který padl ve světové válce. Ale rodinné styky měli jsme jen s mamínčinou rodinou, Lysáčkovými. Maminka byla z desíti dětí: Václav, František, Josef, Františka, Marie, Tereza, Aloisie, Anna, Kristýna, Cecílie. Moji synové s manželkou Marií Martin, Ondřej, Jan jsou velice nadaní a hodní: naše opora života dnes.

Dvě děti, Cecílii a Jožinu, které mám s Lenkou Procházkovou, vplynuly do naší rodiny: působením mé ženy a pochopením mých dětí. A Lenka to dobře přijala.

Za největší štěstí považuji, že jsem za manželku dostal Marii Komárkovou. Máme oba pocit, jako bychom přímo k sobě vyrůstali, jako by to byl přírodní zákon. Ani jsme se nemuseli poznávat, byli jsme hned jako totožní. Ona je částí mé duše, cítím v ní celý svůj život a ten její v sobě. Ona podržela naše manželství, když já jsem bloudil; věděla, že je to chyba.

Měl jsem štěstí na práci i na své vedoucí v ní. Necítil jsem žádný útlak, netrpěl žádnou křivdu. Neměl jsem nepřátele. Za zvláštní štěstí právě teď považuji, že jsem se nezapletl politicky, necítím žádnou vinu. Svůj vstup do KSČ jsem si odpracovával půl života.

Když někdy uvažuji nad svým životem a výsledky, myslím si, že sklízím sílu a nadání mnoha předků, a děkuji jim. Od tatínka mám vztah ke dřevu. On se cítil nevyužitý: měl vyšší představy i schopnosti, a trpěl. Je mi divně, když si někdy uvědomím, že moje maminka byla původně také mladá žena, a já si to ovšem neuvědomoval. Teď cítím jejich duše a spojuji se s nimi.

Vážím si toho, že jsem mohl psát do těchto novin.

16. 5. 2010, tiskem 9. 6. 2015

Den svatého Blažeje

Myslel jsem si, že toho svatého bude dne 2. 3., a ono už bylo 3. 2., jako loni. Omlouvám se mu. Chci ho tu totiž doporučit do služby ve školství. Naši učitelé opravdu potřebují nějakého patrona výš než na ministerstvu. Ten svatý Jan Ámos je dobrý akorát tak na inspektora.

Blažej byl ve 4. století biskupem v Sebaste, v turecké Arménii, kde byl roku 316 umučen. V breviáři se píše, že krom toho není o jeho životě nic známo. Ale stal se velmi populárním. Ano, takže paní Francka Ptáčková z Lipiny u Valašských Klobouk zpívala Janu Poláškově tuto písničku: „Na deň svatého Blažeje památka sa děje. Žáci chodá po kantáci, zpívajú vesele...“

Když tedy svatý Blažej nemá jiný rezort, mohl by naklonit vlídné ucho k našim učitelům. Ti by se v tom vědomí možná vzchopili k silnějšímu hlasu na veřejnosti. Pamatujeme přeci dobu, kdy ředitel školy byl jednou z hlavních postav v obci. A byli učitelé, kteří kromě zaměstnání měli nějaký svůj osobní zájem: historický, přírodovědný, národopisný, sběratelský... A publikovali dokonce o tom. Učitelství vůbec – to byla povaha. Užívám-li toho hromadného pojmu, míním tím i učitelky.

Ted' se velice mluví o tom, jak zkoušet a klasifikovat žáky. Jak klasifikovat učitele? Především platy: ty věru nedávají učitelům nějakou společenskou prestiž. Připomenu tu známý výrok Tomáše Bati, že učitel by měl v dobré škole zbohatnout. Ale co my vidíme? Scéna popularity a slávy je plná zpěváků, herců, stolních tenistů a zlodějů. Učitele nevidíme ani neslyšíme. Učitelé musejí mít lidi, kteří budou mluvit k otázkám, jež jsou zrovna aktuální.

Je pravda, že specifická váha školy mohla poklesnout vznikem jiných prostředků vzdělávání a informace. Hlavně ale účinkem minulého režimu. Ten podtímal myšlení i charaktery lidí. Když jsem kdysi chodil na schůze rodičovského sdružení, býval učitelčin hlas viditelně stísněn obavou a otázkou, k jakým lidem mluví.

Prvním tématem diskuze o škole byl by stav dnešních rodin. Učitelé přímo říkají, že do škol přicházejí děti nevychovaných rodičů. Jak může učitel odkázat žáka do nějakých mezí, když ten fakan je nezná z domu? Do kolektivu třídy pronikají zlozvyky, nevkus, řeč a jiné

ošklivosti z domu. Když já jsem chodil do obecné školy, pan učitel nedovolil, aby se někdo povyšoval oblékáním, pyšnil se luxusními pastelkami a podobně.

Rodiče by měli znát školní řád a měl by i pro ně být závazný. Možná to tak je. Zeptám se jedné naší kamarádky, která je ředitelkou základní školy. Vypráví nám někdy o srážkách s rodiči, jež ona sama umí řešit, protože má nadání vyšší osobní psychologie a politiky. Ale obecně tento problém trvá.

Proto já se vracím ke svému návrhu z loňského svátku našeho patrona. Aby se na příští „den svatého Blažeje“ uspořádala konference, provázená pořady pro veřejnost; například by žáci chodili po kantacích. A to na téma: Dnešní rodiče a jejich haranti.

21. února 2012

Syn plavce pískaře

Jmenoval se Karel, narozen roku 1909 v Brandýse nad Labem, kde jeho otec těžil z řeky písek. Ale otec roku 1915 padl ve válce. Karel s matkou se přestěhovali do Tábora, kde Karel vystudoval reálku a potom ve Vídni obchodní školu. Uchytil se jako úředník v Praze a přivydělával si hrou na housle v nočních podnicích. V devatenácti letech ho to chytlo: do světa!

Velkou bednu naplnil železnobrodskou bižuterií a drobnými lidovými výrobky, jel do Benátek a potom do Montpellieru. Tam bednu ubytoval, naplnil jen kufr a šel. Opravdu šel: pěšky od vesnice k vesnici, dům od domu. Večer se nevracel, přenocoval nějak a jinými cestami šel zpátky, až byl zase u své bedny.

Nic takového, jako je popis jeho cesty, jste nečetli a už nikdo nic takového nenapíše. Malebná reportáž o krajině a lidech na francouzské a španělské straně Pyrenejí. Pásmo příběhů. Takové lidi, jaké on popsal, už tam dnes nemají. A jak podrobně: jako by si byl dělal zápisky, ale nedělal, a nic nenapovídalo, že jednou bude psát. Co měla selka na sobě, co bylo na stole. Směr větru, jací ptáci. „Ženy sedí za zavřenými okenicemi a jen vodorovné proužky světla kladou se přes jejich těla.“ – „Vrátný mě uvedl do haly a nabídl mi klubovku. Odevzdal jsem

mu vizitku a prosbu, aby majitelům oznámil mou návštěvu. Přišli, sedli si proti mně, a cože bych si přál. Hbitě jsem otevřel kufřík a zboží rozložil na stole. Žádná žena těmto barvitým věcem neodolala. Muži si zapálili cigaretu, prohlíželi si a pak řekli: Okamžik, zavolám svou paní.“

A on sám, Karel: mladý muž několika jazyků a desatera způsobů jednání. Dařilo se mu tak dobře, že napsal matce, aby za ním přijela. Podnikali spolu tři roky: v Provence a v Pyrenejích. Když se konečně vrátil domů, překvapil mne: začal pracovat v redakcích. V letech 1934–1935 i v Lidových novinách v Brně: u toho mi napadlo, že ho tu zmíním, což ho potěší.

Karel Hadrbolec psal články, reportáže i rozhlasové hry, často psal pod pseudonymy: Kovařík, Buchar, Denár. Krom jeho životopisu Syn plavce písaře (Orbis 1943) jsem nečetl nic z jeho románů: Klid (1936), Ptačí vrch (1938), Poslání 1940 (1939), São Lopez (1941). Tento Syn plavce měl úspěch: v únoru 1944 vyšlo třetí vydání, a v květnu je dostala Marie Komárková od svého ctitele Tondy Bobka a já je s ní vyženi. Ona knihu tehdy četla. Já až teď! A zase mám ten pocit, že se u nás stará díla zakopávají, ač jsou lepší než nová, často. Tu je ukázka lehkého pera, ale inteligentního:

„Z kypící stráně slétl první roj včel. Chlapci si pod stromem dřou prsty o teplou zem. Z květináče na Biresově okně počaly růst první hyacinty, letos nově pojmenované. Z okna mademoiselle Rosy zazpíval zavřený kanár. Lidé, jarem čistí, promlouvají v nových nářečích, jež se v nich přes noc zrodila. Na obzoru se kostnaté skály obnažují ze sněhu. Vypadají jako rány obložené sněhovou vatou a fáčem. Vjela do mne nová krev. Musím zas do světa.“ (str. 175)

28. února 2012

Vítězství dělnické třídy

Dělníci nezvítězili nikdy.

Jeden sedlák pracoval na poli se synem. Když skončili a jeli domů, přijelo černé auto, vylezli tři chlapi, řekli sedlákovi, že je zatčený, a odvezli ho. Syn odjel domů s vozem sám. Sedlák byl obviněn, že ne-

plní dodávky, a odsouzen na pět let. Neplnit dodávky bylo po Vítězství dělnické třídy snadné: byly moc vysoké, zvláště když sedlákovi vzali stroje a když mu pole vyměnili za horší a vzdálenější. Viděl jsem to tenkrát v Brumově. Ale příběh pokračuje: sedlákova manželka byla odsouzena jako spolupachatelka. Odvolali se, a trest jim zvýšili: zabavili jim statek a vypověděli je z obce. Ten kluk naložil na vůz, co mu přišlo na mysl, a odjel ke strýci. „Ještěže ho měl,“ podotýká autor té knihy, kde je takových případů popsáno několik. Bylo jich v olomouckém okrese několik set: v celé republice tedy kolik?

Nedávno se v televizi vzpomínalo na to Vítězství a komentátor řekl jen, že pak „nastalo znárodnování“. Ano: holičovi nepatřil ani ten krám, kde holil. Pilně a ráda střežila zájem dělnické třídy ta baba z chudé chaloupky, která každé ráno chodila do statku kontrolovat, jestli si selka neulila stranou moc mléka. O tom se dnes mladší lidé nedovídají nic. A snad si neuvědomují, že ta nenávist, závist, lakota jsou tu dál, jenže těm lidem nedala politický úkol žádná moc.

„Za každé slovo pane zaplatíš soudruhu 5kčs,“ stálo velkým písmem nad branou závodu Benar v Benešově nad Ploučnicí; četl jsem to. Jít na pěveckou soutěž Tvořivosti mládeže jen s lidovými písněmi, kde není zmínka o Ostravských hutích, to byla prohra. Vzpomínejme, však je nás už málo. Že syn lékaře nesměl studovat medicínu, protože jeho otec byl lékař. Řadu let nevycházel u nás Hemingway, proto já jsem Howarda Fasta, který směl, četl s nedůvěrou. Ale on nesměl ani Karel Čapek, o Durychovi nemluvě. A jak se ženské bály nosit klobouky, připomíná paní Vaculíková.

Je to tragická otázka, jak takové lidi oddělit, vyloučit, udržet je mimo moc. Na to já často myslím, když vidím, co se děje ve světě. Oni jsou k poznání už podle tváře a podle zvuku. Já nevěřím, jak vy možná ještě věříte, na ty bojovníky za svobodu, kteří se do nějakého Burundaru táhnou ze všech Arábií. Ti jen chtějí zabít lidi. To mi jednou napadlo i o slavné cizinecké legii: což těm lidem tak ležela na srdci Francie? – Ale jsou mezi námi i nevinní dobrodruzi, netušící, kam je to zavede.

Já hledím s nedůvěrou i na ty studentské demonstrace. Zvlášť potom, co vystudovavše bez školního potáhnou pro peníze jinam. A když ty bouře potrvají déle, však on někdo první rozbije výlohu nebo zapá-

lí auto. V davovém hnutí se nikdy nenajde síla, která by dokázala udržet morálku. Akademické svobody: co to je? Svoboda studia a názoru pro studenty, svoboda bádání a přednášení pro učitele. Ale základní řád školy dávají učitelé, ne žáci.

Jednu hlavní věc mohli by lidé, kteří mají tu moc, zařídit, ale oni to necítí nebo nechťejí: vítězstvím dělnické třídy bude, až každý dělník bude mít práci.

6. března 2012

Dřevěná mysl

Znám už ten stav a pojmenoval jsem ho. Když se sekerou přijdu ke svému špalku, vznikne v mé hlavě zvláštní jednací řád. Hned se hrubě vnutí, co tu vidím a co si žádá jednoduchých činů: to podzimní křoví, co jsem vyřezal, ale už je nestáhl sem na hromadu a nějak je nezpracoval. Začal jsem to dělat, školství šlo stranou. Jda kolem švestky pocítil jsem vinu. V létě se jí větrem odlomila silná odnož, a my jsme nestihli ošetřit, vyplnit tu těžkou ránu. Tak tu zůstala přes zimu v dešti a mrazu.

Svlácel jsem haluzí a viděl, co jiného mne ještě čeká. Tak to je: jdete něco dělat, a cestou musíte vykonat několik jiných věcí. Začnu to haluzí sekat... ne: to bych tři dni dělal jen to. Budu je celé pálit. Udělal jsem přiměřeně malý oheň; na jaký by se hodila i mnohá z knih, co tu máme. Jsou v knihovně jen proto, že je máme, a to jsme si je většinou ani sami nevybrali, vetřely se sem. Kdo tu bude číst Jabloneckého knihu o slovenském disentu? Sborník nositelů Řádu TGM také nikdo. Do slovníku těsnopisných zkratk jsem se nedíval třicet roků. Je to samý náš dluh a nesplněné úmysly, ta naše tunajší knihovna; v Praze je to jinak. Křoví je suché, oheň skoro nekouří, nikdo na mne nedoletí.

Člověk si myslívá, že letos může dělat, co dělal loni. Omyl. Na ty jabloně bude muset s nůžkami a pilkou vylézt někdo schopnější: loni to byla Mařenka a moc jí to tam slušelo. Pokusím se ji tam, nebo Frantu, vlídně dostat. Zaklel jsem: větev mne šlehla přes ucho.

Vzal jsem nůžky a obcházel zahradu. Oheň nechám už dohořet. Mám

i ze země dost stříhání: popínavé růže. Do těch se mi ale nechtělo, zas bych si vyrobil hromadu křoví. V posledním čísle Respektu je rozhovor s Apolenou Rychlíkovou. Organizuje v Praze studentský odpor. Začal jsem to číst s obavou. Ale není hloupá: je naopak chytrá až na doraz roku 1989. Má několik zajímavých postřehů: například že u nás je odpor k odporům. Proč, to by bylo téma světové. Ale co se musí, musí se. Hledá pravdu svého odporu. Jedna nenápadná ctnost jí, jako všem jí podobným, schází: která se mně naopak nadmula tak, že se někdy nedovedu rozhodnout a vyhýbám se odpovědím.

Prostříhal jsem mladou bujnou višně, která loni divoce kvetla, a neměla nic. Já jsem v letech 1946–1947 školné neplatil, ba měl jsem stipendium. Znechucuje mne záhon rybízu: jak je zanedbaný. Peníze vložené do vzdělání, to je dalekosáhlá investice do všeho, pane ministře. Otázka snad je, do koho ano, do koho ne.

Měl jsem besedu v Nerudově gymnáziu na Žižkově. Organizovala ji studentka odtud z Dobřichovic Dorka Solníčková. Známe se z páně Běhounkova souboru Ludus Musicus. Připravila a řídila to, jako by byla profesorkou. Byl to velký úspěch. Představil jsem si potom i tu drobnou závist a žárlivost. A jdu si nalét sklenku Maďarského.

Šándor Márai! Maďarský spisovatel, jehož knihu o válce a nástupu komunismu v Maďarsku jsem přestal číst: tak účinně tam ty známé hrůzy byly popsány. Jak Rudá armáda dobývala Budapešť dům od domu, a ten Šándor řekl, že to vlastně byl útok Slovanů... To je rána!

13. března 2012

O obchodě

Přinesl jsem nějaký nákup a vyložil ho na stůl. Potom jsem si prohlížel paragon od něho, a něčeho si všiml: z 25 položek jich 17 končilo 90 haléři. Není to důležité, ale já jsem při tom pocítil ošklivost nad ubohostí obchodníků. Cítívám ji často.

V našem domě máme všichni na poštovní schránce nálepku, že si nepřejeme reklamu. Štosity reklamních letáků bývají u nás pohozeny hned za dveřmi domu nebo u dveří na dvůr. Někdy jsou jako vylité zvenku škvírou pode dveřmi do domu. Jsou to trapní ubožáci.

Ošklivost a pohrdání jsem teď cítil i nad reklamou na zadní straně posledního Reflexu. Je tam fotografie auta jedné vlezlé firmy s tímto heslem: „Mysleli jste si, že můžete kouzlu Hyundai odolávat věčně?“ A mají tam své auto, z jehož statistické ceny odečítají koncových 10 Kč. Ta bída, nevkus, ponížení!

Obchod je ovšem služba, a potřebná. Zaměstnává mnoho lidí. A jenom v obchodě je možno denně potkat milého člověka; ženu. Co tu škaredého říkám, platí o velitelích, majitelích, stratéziích a politicích obchodu. Ti se tak trapně zříkají desetihaléřů a desetikorun, aby dostali co nejvíc a upevnili svou moc. Slušný člověk, když si ho nevšímáme, se nikam nedere, nešťouchá nám pořád do lokte, nepokřikuje na nás. Tito obchodníci naopak: cpou se vám pořád před oči, kříží vám cestu, zaclánějí v krajině, ruší sledování televize. Jsou jak blázni a mrzáci.

Každý potřebujeme něco kupovat. Vztah k obchodu je jako železná kolej, někdy dokonce je to jediný spoj do světa. Ale když já potřebuju třeba boty, jdu do obchodu s botami, nelistuju v Reflexu. Ovšem existuje inzerce: to je prostě oznámení, kde se co prodává. Člověk už ví, co kde najde. Opakem toho je sprostáctví, kdy inzerce všude leze za člověkem, jenž na ni není zvědav.

Najděte kousek plotu, zdi, nějaký sloup, kde by na vás někdo neposunkoval a nedeformoval váš vjem ze světa. Obchod, to není jen zaměstnání, je to bortivý tlak na váš obyčejný život. Že reklama kazí lidi, zvláště děti, bylo mnohokrát řečeno. Ale obchod skutečně bortí někdy i náš hmotný svět: jak se snaží vtlačit do každého volného místa. A prostředky k tomu bývají až politické: boj o místo v nějakém sboru, výboru... Teď zrovna se rozvíjí skandální tlak na jedno místo v Holešovicích: ten trojúhelník mezi silnicemi blízko výstaviště. A nového supermarketu není tu vůbec třeba! Zatrhněte jim to, komusi!

Ale odznakem obchodu, jeho uniformou je, jak se vypíná nad lidmi, kteří všecko vyrábějí. Obchod žije z cizí práce a přitom se snaží i ty slepice a krávy co nejvíce odrat! A přece měl by tu platit rolníkův dík: maso stojí tolik a tolik! Sprosté je, když na zboží není uveden výrobce, ale ten, kdo se na něm přiživuje, někdy dokonce s plivancem „vyrobena v EU“.

V patnácti letech šel jsem do Zlína, abych tam vystudoval obchodní

akademii, což mi mělo pomoci do světa. Když po letech práce v dílně jsem se dostal do obchodního oddělení, poznával jsem, že toto já nechci. Obchod myslí jen na sebe, ať ve světě pohlédne na cokoliv. I toto mrzuté téma však může končit písničkou:

„Něco za cibuli, něco za křen,
něco zaplatíme, něco zapřem...“

20. března 2012

Účinky jara

Myslím na téma velice výjimečné, týká se uplatňování nového zákona, který jsem tu kdysi vyhlásil. Ale bylo by pracné, proto si je nechávám na Svátek práce.

Pravil tu pan Peňás, že tyto noviny si nevšímají jara, a vztahoval to i na mne. Ale já mám jaro na starosti v Literárních novinách. Chystám se to psát s jakousi jízlivostí, protože letošní jaro těsně souvisí s Velikonocemi. Budu tedy psát o víře, náboženství a zásluhách katolické církve.

Na zahradě máme jarních znaků mnoho: ladoňky, prvosenky... Horším znamením je neprořezaný rybíz, který už raší. A jak já letos zvládnou ten náš historický kordon? Mařenka pravila, že četla mé minulé Poslední slovo a hlásí se i s Ondrou vzhůru na jabloň.

Budu si všímat jiných znamení jara. Jedno z nich je v časopise Reflex, který v jarním čísle má poprvé za dlouhou dobu slušnou obálku. Jinak je to galerie ošklivosti a nevkusů, ty jejich tituly. Proč my jsme ten Reflex začali brát: právě proto, abychom věděli, čemu je vystaven lidový čtenář, co se valí ulicí a o čem jsou aféry. Bývají tam však i užitečné články a nechtěli bychom ztratit Pečinku. Ta jarní obálka dokonce vzbudila úvahu, zda by paní Livia skutečně mohla být prezidentkou. Proč by zrovna ona ne? Ono už asi bude jedno, jaký muž tam přijde. Musíme změnit vztah k prezidentům: že je to prostě jen vysoký úředník, ne nějaký symbol něčeho. Ano, sami tím klesneme.

My v Praze vidíme z okna přes dvůr na domy naproti: je to šedivá rubní strana souběžné ulice. A tam si jeden člověk v nejvyšším patře

natřel okno bílou barvou. Jaké osvěžení, jaký znamenitý nápad! A ve Veletržním paláci otevřeli novou kavárnu. Paní Vaculíková loni tak dobře vyplela skalku, že se jí teď modrá květy jaterníku. Ale je nám divné, že růžová varianta, kterou si tam kdysi nasadila, se nerozmnožuje: jako by se těch modrých bála.

S jarem ožívá v časopisech erotické psaní a fotografování. Já už to ale přeskakuju a posmívám se všemu: i sobě bývalému. A zabývám se dlouho myšlenkou, že vytřídím své staré papírstvo. Psal jsem občas, v náladě, věci v žánru Staré postele: všechny byly lepší, než co leckde čtu. Říkám si, že bych to měl spálit, jenže když to začnu číst, zas propadnu tehdejší náladě a vidím, že je to dobré. Jenže napadlo mi, že kdyby se to dostalo ven, deformovalo by to autorův profil. Spálit! Byla to dobrá doba, ale teď už jsem starý vůl, mám mít rozum. Vzal jsem si sem z domu tu dosti tlustou složku nadepsanou PPP: Příběhy psané... Podívám se do toho ještě, poděkuju, a sbohem.

Šel jsem vyčistit ohniště, posbíral suché halouzky... Ale spálit to takto připadá mi ponižující: jako veřejný rozsudek nad někým. Vrátil jsem se a zapálil jsem oheň v našich pěkných kamnech. Díval jsem se do plamene s pocitem, že je to dobré dál.

27. března 2012

Pokračování jara

Ono se zabrzdilo a my jsme rádi. Když jde moc rychle, uteče jako sen a paní Vaculíková je smutná. Protože kolik jich ještě můžeme spolu prožít?

Tím se zpomalil rozkvět stromů a my s nimi ještě můžeme něco udělat. Mařenka s Ondrou udělali, co uměli. Strom už nevypadá jak vysoké koště. Ale já vám ho trochu představím. Když jsme sem kdysi nastoupili, vzal jsem jednoho podzimu od každého druhu plod i s větvičkou a šel do pomologické poradny. Pán mi všechno pověděl a o tomto jablku řekl: „To je Princezna Luisa, my však budeme říkat Čistecké lahůdkové.“ Tož mu tak říkáme. Výborné.

I s kordonem jsme si poradili. Já ho stříhávám tři půldny. Navedl jsem teď Jana, aby vzal elektrický křovinořez; bylo to drsné, váhal.

Kordon je módní tvar z počátku minulého století, má tedy sto roků a je to možná poslední exemplář v Dobřichovicích. Jan ho sestříhal na loňskou míru, některé řezy vypadaly hrozně: druhý den jsem je nůžkami rychle opravil. Byli jsme s tím hotovi za tři hodiny. Jmenuje se Holovouský malináč. Dobré podzimní jablko, ale když se nechá přezrát nebo ve sklepe přeležet, uvnitř práchniví.

Tak. – Ale dostal jsem březnové číslo Vedrovického zpravodaje. Posílá mi ho asi dvacet let paní Anna Gigimovová, donedávna starostka, nyní archivářka obce. Číslo se mi náhodou otevřelo na stránce, kde ona má poznámku tohoto smyslu: Navzdory neklidné a nestálé státní politické scéně venkov musí žít ve stabilních vztazích, protože musí fungovat ve shodě s přírodou. Beru ten časopis, vedle několika jiných, jako korekční zpravodajství o poměrech a životě u nás.

Vedrovice, okres Znojmo, mají 847 obyvatel. Bývá tu i počet včelstev a poštovních holubů. Je tu přehled plánovaných společenských akcí: je v tom ovšem hasičská a sokolská slavnost, 14. července budou mít „neckyádu“, 8. září rozmarýnové hody. Zaujala mne zpráva o tom, jak tu loni přšelo: v červenci napršelo 71 mm, v listopadu 3 mm!

Je tu politování nad tím, že Muchova epopěj musela odejít z Moravského Krumlova: „Krouťme hlavou nad tím, jakou ránu dostal náš region. Arogantní chování některých Pražáků na Krumlovském zámku bylo urážkou...“

Bývají tu i články o historii obce. V několika číslech jsem sledoval, jakou starost měli s větrným kolem, které je i v titulu zpravodaje: demontáž, oprava, montáž, uvedení do provozu. Čtu, co bych se jinde nedověděl: jak se chovatelé poštovních holubů chystají na závody. „Chovu neprospívá nadměrné šíření dravců,“ píše Lubomír Becha a končí pozdravem „Letu zdar!“ Je tu článek o historii jejich malotřídní školy. Koncem 18. století vyučoval v jednotřídce „jakýsi nezkoušený učitel Martin Okleštík“. Dramatický vývoj školy mne překvapil na konci: článek byl napsán roku 1892.

Přehled půjčovného: míchačka betonu 50 Kč na den, bagr s obsluhou 400 Kč na hodinu, stůl a čtyři židle do interiéru 50 Kč na den. A každý měsíc pořádají „seniorské středy“. V rubrice Aktivní stárnutí je dopis osmdesátileté paní Zdeny Veselé, která líčí své dětství i své nynější nemoci, a končí: „O Vedrovicích také něco vím, ale nic krás-